

CHRY. Duo autem erant que obstabant discipulis ne interim intelligerent: vñ ipsa resurrectio: alteruz vñ qđ maius erat. s. qđ deus erat qui in illo corpe habitabat: quod dñs occulte viderat dicens: Soluite templū hoc etc. Et ideo subdit: Cū ergo sur. a mor. recoz. sunt dñs. eius quia hoc dicebat de corpe suo. et cre. scrip. et ser. quē dñs Iesus. **ALCVI.** Ante resurrectionē enī non intelligebant scripturas: quia nondū acceperant spūm sanctū. Sed i die resurrectionis apparēs dñs aperuit discipulis sensū: vt intelligerent que de ipso scripta erant in lege et pphetis: et tunc crediderūt scripture pphetarū: que p dixerūt chrisum tertā die resurrecturū: et sermoni quē dixit Iesus. Soluite tēplū hoc. **ORI.** Scdm anagōgē vñ cōplemētum fidei attingemus in magna corpozū resurrectione totius corpi Iesu. i. ecclesie eius: cū fides que est ex specie multū differat ab ea que ē per speculū in enigmate.

Cum autem esset hierosolymis in pascha in die festo: multi crediderūt in noie eius vidētes signa que faciebat. Ipse autem Iesus nō credebat semetipsum eis: eo qđ ipse nosset oēs: et quia opus ei non erat ut quis testimoniū phiberet de homine. Ipe enim sciebat quid esset in homine.

BED. Superius euāgelista narravit qđ dñs hierosolē adueniens gesserit: nūc vñ eodē hierosolymis cōmorāte quid ab alijs erga eū actū fuerit refert. vnde dicit: Cū autem esset hiero. in pas. in die festo: mul. cre. in no. ei. vñ sig. qđ faciebat.

ORI. Respicendū autē quō ex signis eius pleriqz videntes credebāt in eū. Non enī dī. p dīgā fecisse hierosolymis: nisi forte cū facta sint in scripturis nō hñtur. Ad uerte vñ si possibile ē in miraculis deputari qđ fecerit flagellū ex funiculis et cūctos ex tēplo ppulerit. **CHRY.** Prudentiores autē fuerant discipuli qui ad xpm accēsserant: non ppter signa sed ppter doctrinā. naz. grossiores qđē p signa trahunt: rōnabiliores vñ p pphetas seu doctrinā. vñ subditur: Ipse autem Iesus nō credebat semetipsum eis. **AVG.** Quid sibi vult hoc? Illi credebant in noie eius: et ipse Iesus non credebat semetipsum eis: An forte non credebant ei et fingeant se credidisse. Sed nō diceret euāgelista: Multi crediderūt in noie eius. Magna ergo res et mira: Credūt hoies in xpm: et chrisus nō se credit hoibus pferit qđ filius dei ē: et vtiqz volēs passus ē: est nollit nūqz patref: sed tales sunt oēs cathecumini. Si dixerimus cathecumino: credis chriso: rñdz: Credo et signat ē. Si interrogamus eū: Manducas carnez filij hois: nescit quid dicimus: quia Iesus nō se credit ei.

ORI. Vel dicendū qđ Iesus nō se creditit credentibus in noie eius: et nō in illū. In illū enim credūt qui angustā viam vadunt ducentē ad vitā. qui autē credunt signis: nō in eū sed in noie eius credunt.

CHRY. Vel hoc dicit quia non cōfidebat in eis vt in discipulis perfectis. neqz cōmūtebat eis oīa dogmata vt iam firmiter fidelibz fratribus. Non enī intendebat exterioribus verbis: ad mētem eorū intrans et tēpus oportū manifeste sciens. vñ sequitur: Eo qđ ipse nosset oēs: et quia opus nō erat vt qđ testimoniū phiberet de hoie: ipse enī sciebat qđ eēt in homine. Scire enī ea que sunt in corde hois est dei: qui solus corda plasmauit. non indigebat ergo testibus vt ppteriorū plasmatū mentē addiscat. **AVG.** Plus etiā nouerat qđ in ipso eēt qñ dixit: Tecū ero vsqz ad mortem. sed dñs nouerat qđ esset in hoie dicens: priusqz gall. cātet me negabis. **BE.** Quapropt monemur vt nūqz de cōficia nostra securi sumus: sed semp soliciū formidem: qđ qđ nos latet eternū arbitriū latere nō valet. **CA. III.**

Rat autem homo ex phariseis nicodemus noie princeps iudeorū. Hic venit ad Iesum nocte et dixit ei: Rabbi

scimus qđ a deo venisti magister. Nemo enī pōt hec signa facere que tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Rñdit Iesus et dixit ei: Amen amē dico tibi: nisi quis renatus fuerit denuo non potest videre regnū dei.

AVG. Superius dixerat qđ cū eēt hierosolymis multi crediderūt in noie eius videntes signa et p dīgā qđ faciebat. Ex his autē erat nicodemus: de quo dicit: Erat autē hō ex phariseis nicodemus noie. **BE.** Cuius etiā dignitatis officiū ostendit: cū subditur: Princeps iudeorū. Deinde quid egerit cū subiecit: Hic venit ad Iesum nocte cupiens. s. secreta eius allocutione plenius discere mysteria fidei: cuius aperta ostensione signorū iam rudimenta pceperat. **CHRY.** Adhuc tamen a iudaica detinebat infirmitate: ppter ea et nocte venit: trepidans in die hoc facere. vnde et euāgelista alibi dicit: Quoniam ex principibus multi crediderunt in eum: sed ppter iudeos non confitebantur: vt non extra synagogam fierent expulsi.

AVG. Nicodemus etiā ex illo numero erat qui crediderunt: sed nondū renati sunt. vnde hoc ad rem pñet qđ in nocte venit: Renatū autē ex aqua et spiritu sancto audiunt ab apostolo: fuisse aliquē tenebre: nunc autē lux i domino. **AIMO.** Vel pulchre in nocte venisse dicit: qđ tenebris ignorantie obnubilatus ad tantā lucē nondum peruenerat: vt perfecte deū verum crederet. Nox enī in sacro eloquio p ignorantia pōitur. vnde subditur: Et dixit ei: Rabbi scimus quia a deo venisti magister. Quod autē hebraice rabbi: latine dicit magister. Magister ergo appellat et deum tacet: quia credebat cum a deo missus sed tamen vt dictum est deum non agnoscebat. **AVG.** Unde autem iste crediderat: pater p id quod subdit: Tūc enī pōt hec signa facere que tu facis nisi fuerit deus cum eo. Sic ergo nicodemus de illis multis erat: qui crediderant in nomine eius. Videntes signa que faciebat.

CHRY. Sed tamen neqz a signis aliquid magnum existimabat de eo: sed adhuc humanā habens de eo mētem vt de propheta loquitur: ad opationē eū missū dices. Et alieno auxilio indigentē hec agere que agebat. cūz tñ pater pfectū eū genuerit: et sufficere sibi ipsi: et nihil hñtez imperfectū. quia vñ christi studiū erat interim non ita dīgnitate suā reuelare: sicut psuadē qđ nihil ex aduerso agebat patri: ppter ea in verbis multotiens humilit loquēs videt: i rebus autē cū p tate oīa opatur. Ideoqz et nicodemus nunc manifeste quidē nihil excelsum loquit de ipso occulte autē ab humili eū opione reducit: docens qđ sufficiens sibi ipse ē in miraculozū opatione. vnde subdit: Respondit Iesus et dixit ei: Amen amen dico tibi: nisi qđ renatus fuerit denuo: non pōt videre regnū dei. **AVG.** Isti sunt ergo qđbus se credit Iesus: qui nati fuerit denuo qui non in nocte veniūt ad Iesum sicut nicodemus. tales enim iam etiā pñent. Dicit ergo: Nisi quis renatus fuerit etc. q. d. Quia nondū es natus denuo. i. ex deo. Spirituali generatione noticia quā habes de me spiritalis nō est: sed aīalis et hūana. Ego autē dico tibi qđ siue tu siue alius quicunqz: nisi ex deo denuo natus fuerit: nō poterit apprehendere gloriā que circa me ē: sed extra regnūz erit. nā generatio que p baptisū fit: illuminationē anime tribuit. **CHRY.** Vel littera talis ē: Amen amen dico tibi: nisi qđ renatus. hoc ē: si tu nō natus fueris desup: et dogmatū suscepis certitudinē alicubi: extra erras et lōge es a regno celo: seipsum hic ostendens et indicans: qm non est hoc tñ quod videt: sed alijs oculis opus ē ad videndū eū. Hoc autē quod dicit: Desuper. hī quidē. i. de celo exponūt: aliq vñ a principio. Igitur iudei quidē si hoc audissent: deridentes vtiqz discessissent: hic vero et in hoc amorem discipuli ostendit. qđ a christo vltius interrogat.

Dicit ad eū nicodemus: Quō pōs hō nasci

cum sit senex. Nunquid potest in ventre matris sue iterare introire et renasci. Respondit Iesus: Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto: non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne: caro est: et quod natum est ex spiritu: spiritus est. Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat: et vocem eius audis: sed nescis unde veniat: aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu.

CHRY. Veniens nicodemus ad Iesum ut ad homines audiret maiora quam ab homine: erigitur ad altitudinem eorum quod dicunt: non quidem excidens a fide: sed infert hanc impossibilitatem ut in apertiore prouocet o contra. Duo autem erant quod admirabatur. scilicet: natiuitas talis: et regnum: neque enim audita erant apud iudeos. Sed interim circa prius insitat: et quod maxime eius mentem concutiebat. Unde dicitur: Dicit ad eum nicodemus: Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Nam quid potest in ventre matris sue iterare introire et renasci? **BED.** Sic verba ista sonare videntur quasi puer querat iterare in ventre matris introire et renasci. Sed sciendum quod ipse senex erat: ideoque de se protulit exemplum ac si diceret: Ego sum senex: et mea quero salutem: quomodo possum in ventre matris introire et renasci? **CHRY.** Rabbi cum vocas et a deo venisse dicis: et non suscipis que dicuntur sed loqueris ad magis dictionem que multa perturbationes inducit hoc enim. scilicet: quomodo querere eorum est quod non valide credunt: et multi sic querentes a fide deciderunt: hi quidem dicentes: Quomodo deus est incarnatus: aliquid quod mansit impassibilis: propter hoc et hic propter anxietatem modum exquirunt. sed cum aliis cogitationibus propriis spiritualia euerunt: deorsum loquuntur. **AVG.** Spiritus enim loquitur: ille carne sapit. non nouerat istum nisi vna natiuitate. scilicet: ex adha et eua: et ex deo et ecclesia nondum nouerat: sic in te intellige natiuitatem spiritus quomodo intellexit nicodemus natiuitatem carnis. quomodo enim vterus non potest repeti: sic nec baptismus. **CHRY.** Nicodemus autem de eadem ad eam que hic est natiuitas: christus manifestus reuelat spiritualis natiuitatis modum. vnde sequitur: Respondit Iesus: Amen amen dico tibi. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto: non potest introire in regnum dei. **AVG.** Ac si dicat: Tu carnalem generationem intelligis: sed ex aqua et spiritu tu ovis quod nascatur homo propter regnum dei. Si propter hereditatem patris hominis spiritualis nascitur aliquid ex visceribus matris carnalis: propter hereditatem patris dei sempiterna: nascatur ex visceribus ecclesie. Cum autem ex duobus homo consistat: ex corpore videlicet et anima: dupliciter habet huiusmodi modum generationis. Aqua enim que visibilis est: ad emundationem corporis intellegitur. Spiritus vero inuisibiliter percurrentes: ad emundationem inuisibilis anime inuoluit. **CHRY.** Si vero quis interrogat qualiter ab aqua homo nascitur: interrogo et ego qualiter natus est adha a terra: Dicit enim in principio subieciat elementum terrae: totum vero opus plasmantis erat: ita et nunc subieciat elementum aqua: totum vero est spiritus gratia. Tunc passum dedit in conuersionem: nunc autem celum nobis aperuit. Sed que est necessitas aque his qui spiritum sanctum suscipiunt. diuina enim in ea perficiuntur symbola: sepultura et mortificatio: resurrectio et vita. Sicut enim in quodam sepulchro in aqua nobis submergebatur capita: vetus homo sepelitur: et submersus deorsum occultatur: deinde nouus rursus ascendit: hoc etiam fit ut discas quoniam virtus patris et filii et spiritus sancti omnia complectitur: et quod christus tres dies ad resurgendum expectauit. Quod igitur est matris fecit: hoc est fidelis aqua. in aqua enim plasmatur et figuratur: sed quod in matrice plasmatur tempore indiget: quod vero in aqua non ita: sed in vno momento omnia fiunt. Talis enim est natura corporum ut tempore assumant perfectionem. in spiritualibus vero non est ita: quoniam perfecta a principio constituuntur que fiunt. ex quo igitur ascendit a iordane omnis non adhuc reptilia ani-

marum viuentium: sed animas spirituales et rationabiles aqua redit. **AVG.** de baptismo. parabolam. Sed quomodo non ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu non habebit salutem vel vitam eternam: sed Non intrabit in regnum dei. Ad hoc inquit quidam: Paruuli baptizati sunt ut sint cum christo in regno dei: vbi non erunt si baptizati non fuerint: quibus et sine baptismo non paruuli mortui salutem vitam eternam habituri sunt: quoniam nullo peccati vinculo astricti sunt. Sed cur nascatur denuo nisi si renouandus a vetustate: aut vnde imago dei non intrat in regnum dei nisi impedimento prohibente perit. **AIMO.** Talia autem ac tanta secreta mysteria nico demo capere non valent: omnes ex carnali natiuitate similitudinem dedit dicens: Quod natum est ex carne caro est: et quod natum est ex spiritu spiritus est. Sicut enim caro carne preceat: ita quoque spiritus spiritu parit. **CHRY.** Nihil igitur sensibile inquiras neque estimas quod carne generet spiritus: omni enim caro genita est: non quidem a spiritu solus: sed etiam a carne. quod autem natum est ex spiritu: spirituale est. Natiuitatem enim hic non ea que secundum substantiam dicitur sed eam que secundum honorem et gratiam. Si igitur et filius dei ita natus est: quid plus habebit omnibus quod ita nati sunt: Inueniet autem et spiritum minorem: cum eius natiuitas gratia spiritus sit. et quid hoc a iudaicis distat dogmatibus: Unde autem et spiritus sancti designatur. dei enim opus videtur facere. Supra enim dixit: Qui ex deo nati sunt. hic autem: quoniam spiritus eos generat. Hic autem item christus: quoniam qui natus est ex spiritu spiritus est: quia turbamur rursus videtur ad sensibile exemplum ducit sermonem dicens. Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci denuo. Dicendo enim neminem: ostendit animi eius turbationem. Ponit autem exemplum quod neque ratione aliqua ad compositionem grossicam habet: neque ad incorporeitatem pueniens natura quod est ventis de latio dicens: Spiritus ubi vult spirat: et vocem eius audis: sed nescis unde veniat aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Quod dicitur tale est. Si ventus nullus detinetur: sed quod vult fertur: multo magis spiritus actionem nature legem detineat non poterit: non terminus corporalis natiuitatis: neque aliud quid talium. Quoniam autem de vento hic dicitur: manifestat illud quod dicitur: Vocem eius audis. scilicet: sonitum percussoris. si enim loquens infidelis et nesciens spiritus actionem hoc diceret. Dicit autem: Ubi vult spirat: non quasi electionem quandam vento habentes: sed iam que a natura est mutationem quod non prohibetur: et cum prout sit. Et nescis unde veniat aut quo vadat. si huiusmodi spiritus viam sensus suscipit auditum et tactum interpretari nescis: viam: qualiter diuini spiritus operationes scrutaris: vnde subdit: Sic est omnis qui natus est ex spiritu. **AVG.** Sed quis nostrum non videat verbi gratia austrum euntem a meridie ad aquilonem: aut alium ventum venientem ab oriente et occidentem: quomodo ergo nescimus unde veniat: aut quo eam. **BED.** Spiritus igitur sanctus est qui ubi vult spirat: quia ipse in potestate habet cuius corporis gratia sue venerationis illustret et vocem eius audis: cum te presente loquitur: is qui spiritus sancto repletus est. **AVG.** Sonat psalmus: sonat euangelium: sonat sermo diuinus: vox spiritus est. hoc igitur dicit: quia verbo et sacramento inuisibilis adest spiritus sanctus ut nascamur. **ALCVI.** Ergo nescis unde veniat aut quo vadat: quia cum te presente spiritus ad horam quoniam replerit: non potest videri quomodo in cum intrauerit: vel quomodo redierit: quia natura est inuisibilis. **AIMO.** Siue nescis unde veniat: quia non credentes ad fidem introducat ignozas: vel quo vadat: quia quomodo fideles ad speciem perducat nescis: et sic est omnis qui natus est ex spiritu: ac si dicat. Spiritus sanctus spiritus inuisibilis est: ita et quisquis ex spiritu natus est inuisibiliter nascitur. **AVG.** Vel aliter: Et si tu natus es de spiritu: hoc eris: ut ille qui non est natus adhuc de spiritu: nesciat unde venias aut quo eas. Hoc enim se cum ait: Sic est omnis qui natus est ex spiritu. **THE.** Confundatur ergo macedonius impugnator spiritus: qui seruum spiritum sanctum asseruit. Spiritus enim sanctus propria potestate et ubi vult: et qualiter vult operatur.

Respondit nicodemus et dixit ei: Quomodo potest fieri? Respondit Iesus et dixit ei: Tu es magister in israel et hec ignoras? Amen amen dico tibi: quod scimus loquimur: et quod vidimus testamur: et testimonium nostrum non accipitis. Si terra na dixi vobis et non creditis: quomodo si dixerio vobis celestia credetis?

AIMO. Mysterium diuine maiestatis nicodemus: capere non valet que a domino audiebat: et ideo ronez querens factum non abnegans: non voto reprehendens: sed affectu discens dominum interrogat. unde dicit: Respondit nicodemus et dixit ei: Quomodo potest fieri? **CHRY.** Quia igitur adhuc in iudaica utilitate manet: et excepto ita manifestato dicto ei: adhuc interrogat: de reliquo asperius ad eum christus loquitur. unde sequitur: Respondit et dixit ei: Tu es magister israel et hec ignoras? **AVG.** Quid putam? dominum huic magistro iudeorum quasi insultare voluisse: volebat quidem illuz nasci de spiritu. nemo autem ex spiritu nascitur nisi humilis fuerit: quia ipsa humilitas facit nos nasci de spiritu. Ille autem magister inflatus erat: alicuius momenti sibi esse videbatur: quod doctor erat iudeorum. Deposuit ergo dominus superbiam eius ut possit nasci de spiritu. **CHRY.** Nequaquam in nequitia accusat viri: sed insipientiam et ruditeriam solus. Sed dicit aliis: quid coe huius natiuitas de qua. scilicet christus locutus est ad iudaica dogmata. Habet quidem coe: nam qui primum homo factus est: et que de costa facta est mulier: et que steriles genuerunt: et que per aqua miracula perfecta sunt. Dico autem quod heliseus de aqua ferrum eduxit: et quod iudei mare rubrum transierunt: et quod naama syra in iordanis purgatus est. Hec omnia natiuitate spiritualia et purgamenta in ea futurum figuratim personabatur. et ea que a prophetis sunt dicta occulte ostendit huius natiuitatis modum vponit illud: Renouabitur vester a quibus iuueni: tua: et bene quomodo remissis sunt iniquitates. Sed et isaac figura huius natiuitatis erat. Hec igitur memorias dixit: Tu es magister israel et hec ignoras? Rursus autem aliunde suum sermonem ei credibilem facit: ad ibecillitatem eius condescendens cum subdit: Amen amen dico tibi quod quod scimus loquimur: et quod vidimus testamur: et testimonium nostrum non accipitis. Apud nos visus aliquis sensibus certior est: et si volumus aliquid facere credere ita dicimus: quoniam oculis nostris vidimus. Propterea christus humano loquens ad eum sermone: non visum sensibilem inducit. sed manifestum est quod de certissima cognitione et non aliter se habente loquitur: igitur hoc quidem. id est quod scimus aut de seipso solo. **AIMO.** Queritur autem quare pluraliter dicat: Quod scimus loquimur. Ad quod dicendum quod vni genitus dei filius erat qui hoc loquebatur: ostendens quod pater est in filio: et filius in patre: et spiritus sanctus ab utroque indiuisibilis procedat. **ALCV.** Vel dicit pluraliter: ac si dicat: Ego et illi qui me spiritu sunt renati: intelligimus illud quod loquimur: et quod vidimus apud patrem in abscondito hoc testamur solum in mundo: et vos qui carnales estis et superbi non accipitis testimonium nostrum. **THEO.** Quod nequaquam de nicodemus dicit sed de genere iudeorum qui usque ad finem in perfidia permanserunt. **CHRY.** Quod quidem non turbati verbis est: sed mansuetudinem ostendens. Hinc enim erudit nos cum ad aliquos locuti fuimus et non persuaserimus: non tristari neque irasci: sed nostrum sermonem credibilem facere non solum irascendo sed etiam non clamando. Materia enim ire clamor est: Iesus autem dogmata excelsa tangere debens: propter auditorum infirmitatem se detinet multotiens: et non continue dignis sua magnitudine dogmatibus imoratur: sed magis his que condescensionem habent. vnde hic subditur: Si terrena dixi vobis: et non creditis: quomodo si dixerio vobis celestia credetis? **AV.** Hoc est si non creditis quia templum possum suscitare de cetero a vobis: quomodo credetis quod per spiritum sanctum potest homines regenerari? **CHRY.** Vel aliter: Si baptizamus

terrenum dicat: non mireris quia in terra perficitur et comparatione illius natiuitatis stupende que est ex substantia patris terrena est gratie natiuitas: et bene non dixit: Non intellegitis: sed non creditis. nam cum quis aliqua per intellectum suscipere non valet: amentie vel ignorantie imputatur. Cum autem hoc non suscipiat aliquis quod solum fide oportet suscipere: non amentie sed infidelitatis est accusatio. Dicebat autem hec etiam non credebatur: quod postea erat ea suscipiuri

Et nemo ascendit in celum: nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo.

AVG. De baptismo paruulorum: notata paululum eius imperitia: qui se ceteris de magisterio preferbat: et oium talium incredulitate reprehensa: ridet quod alij credant si illi non credunt ad illud quod interrogatus est: quomodo potest ista fieri dicens: Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo: filius hominis qui est in celo. quod dicitur sic fiet generatio spiritus sancti: ut sint celestes homines ex terrenis: quod adipisci non poterunt: nisi membra mea efficiant: ut ipse ascendat qui descendit: non aliud deputans corpus suum. id est ecclesiam suam quam seipsum. **GREG.** xxv. mora. Quia enim nos vnum cum illo iam facti sumus unde solus venit: in se solus redit etiam in nobis et is qui in celo semper est: ad celum quotidie ascendit. **AV.** De baptismo paruulorum: Quauis autem in terra factus sit filius hominis: diuinitatem tamen suam qua in celo manens: descendit ad terram non indignans censuit nomine filij hominis sicut carne suam dignatus est nomine filij dei. per unitatem enim persone qua utraque substantia vnus est christus: et filius dei ambulabat in terra: et idem ipse filius hominis manebat in celo. sit ergo credibiliorum fides ex incredulioribus creditis. Si enim diuina substantia longe distans: potuit propter nos ita suscipere humanam substantiam ut vna persona fieret: quanto credibilior alij sancti sunt cum homine christo vnus christus: ut omnibus per eius gratiam ascendentibus: ipse vnus ascendat in celum qui de celo descendit. **CHRY.** Vel aliter: quia dixerat nicodemus: Scimus quoniam a deo venisti magister: ne estimet ita esse magister ut multi prophetarum de terra existimantes subiungit: Et nemo ascendit in celum: nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. **THE.** Cum vero filius hominis descendisse de celo audis: non putes quod de celo caro descendit: hoc enim hereticorum dogma est: qui docebant quod christus de celo corpus sumpserat: et per virginem transierat. **CHRY.** filium enim hominis non carne hic vocauit: sed a mundi substantia se totum noiauit. Est enim ei consuetudo multotiens a diuinitate: multotiens ab humanitate totum vocare. **BED.** Si enim aliquis homo nudus de monte ad conualiam descendat: et assumptis vestimentis etiam armis ad eundem montem ascendat recte ipse idem qui prius descendit ascendisse prohibetur. **HILA.** x. de trinitate. Vel quia de celo descendit conceptus de spiritu originis causa est. Non enim corpori Maria originem dedit: sed ad incrementa partium corporis omne quod sensus sui est naturale contulerit: quod vero hominis filius est: susceptus in virgine carnis est partus. quod autem in celis est nature semper permanentis patris: est que non ex infinitatis sue virtute in regionem diffinitum corporis coartauit verbi dei patrem: et in forma serui manens ab omni intra extraque celi mundi que circulo: celi ac mundi dominus non absuit. per hoc ergo quod de celo descendit: quod filius hominis est et in celis est. quia verbum caro factum non amisit manere quod factum est. **AVG.** Miraris autem quia hic erat et in celo: Tales fecit discipulos suos: paulum audi dicentem: Nostra conuersatio in celis est. si homo paulus ambulabat in terra: et conuersabatur in celis: deus celi et terre non poterat esse in celo et in terra. **CHRY.** Vide autem quia quod valde videtur excelsum indignum est sua magnitudine. non enim solum in celo est: sed vbi que et omnia replet: sed adhuc ad imbecillitatem auditoris loquitur paulum cum reducere volens

Et sicut moyses exaltauit serpentem in desertum

to: ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in ipso non pereat sed habeat vitam eternam.

CHR. Quia dixerat baptisimū inducit hunc cam. s. crucē dicens: Et sicut moyses etc. **BED.** Da gistrū legis mosaice ad spū. alē sensus eius dē legis inducit recordans veteris historie: et hanc in figurā sue passiois atq; humane saluatiois factā edisserens. **AVG.** de baptis. paruulo iū: Serpentū enī incurribat in deserto multi moriebantur ac sic moyses ex pcepto dñi exaltauit i de' er tū enē serpentē: hunc videntes sanabant p̄tinuo. Exaltatus serpentis est mors christi: eo significandi modo quo p efficientē id quod efficit significat. A serpente d̄ppe mors venit: qui p̄m quo mori meret hominē p̄uasit. dñs aut in carnē suā nō p̄m transiit: tanq; venenū serpentis s; mortem: ut esset in similitudine carnis peccati pena sine culpa: vnde in carne peccati et pena solueret et culpa.

THEO. Videas ergo figuram ad veritatē. Ibi enī serpentis similitudo ip̄m quidē bestie h; venenū aut non habet: sic et hic xps a pctō liber: in similitudine carnis peccati venit. Exaltari aut audiēs suspensionē intelligas i altum ut sanctificaret aerem qui sanctificauerat terrā abulando in ea: intelligas etiā p exaltationē gloriā. nam illa crucis altitudo gloriā christi scā est. in quo enim iudicari voluit: in hoc huius mūdi pncipē iudicauit. Adam enim iuste mortuus est: quia peccauit: dñs vero iniuste: q; peccatū nō fecit. Postq; ergo iuste mortē sustinuit superauit illū qui eum tradidit mortē: et sic liberauit adam a morte sed in hoc deuictū se inuenit. Nō enī potuit in cruce dñm p̄tendere ut crucifigētes odiret: sed magis diligebat: et p̄o eis orabat. sic igitur xpi eius exaltatio et gloriā scā est.

CHR. Ideo etiā nō dixit: Pendere o; filii hoīs: s; Exaltari: q; honestius hoc videbat. vñ et ppter audientē et ppter figurā hoc posuit: ut discas qm cognata sunt vetera nouis: deinde ut cognoscas qm nō inuit ad passio nē venit: et adhuc ut discas qm multis hinc nascit salus.

AVG. de baptis. paruulo iū: Sicut ergo tunc qui p̄spi citbar exaltatū serpentē a veneno sanabat: et a morte liberabat: sic nunc qui p̄formā similitudini mortis christi p fidē baptisimū eius et a peccato per iustificationem: et a morte p resurrectionē liberat: hoc est enī qd ait: vt omīs qui credit in eū: nō peat: sed beat vitā eternā. qd q opus est ut mortē christi p baptisimū p̄formet: puulus si morsu serpentis nō est oīno venenat. **CHR.** Attende autē q; passionē obumbrate posuit ne ex eius verbis fieret tristis auditō: fructū vero passiois posuit manifeste. si enī qui credit in crucifixū nō peunt: multo magis qui crucifixus est non perit. **AVG.** hoc aut interest inter figurā tam imaginē et rem ipsam: q; illū sanabant a morte ad tpa lem vitā: hī aut ut habeāt vitā eternam.

Sic enī deus dilexit mundū ut filiū suū vnigenitū daret ut oīs qui credit in eū nō peat s; habeat vitā eternā. Nō enī misit deus filiū suū in mundū ut iudicet mundū s; ut saluet mundus per ip̄m. Qui credit in eū nō iudicat. Qui aut nō credit iam iudicatus est q; nō credit in nomine vnigenitū filij dei.

CHR. Quia dixerat: Oportet exaltari filiū hominis quo mortē occulte significauit ne auditor tristis ab his fieret verbis humanis qd de eo suspicans et mortē ei estimans nō esse existentia: hoc ad rectitudinē reducit: filiū dei dicens eū qui dat ad mortē: et mortē eius cam esse vite eterne. vñ dicit: Sic enī de' dilexit mundū: ut si. su. vñ ge. da. ut oīs qui cre. in eū nō peat: sed ha. vi. eternā. q. d. Ne miseris qm ego debeo exaltari ut vos saluem: etenim et p̄i hoc vñ qui ita nos dilexit: ut p seruīs indeuotis filiū

um dederit. dicendo aut: Si deus oīl. mū. multā indicat amoris intentionē. Multa enī est et infinita distantia: qui enī immortalis: qui sine pncipio: q magnitudo infinita eos qui sunt ex terra et cinere infinitis plenis pctis dilexit. s; et ea q post hoc ponit: ostendit illa sunt magni amoris: non enī seruū: nō angelū: nō archagelū dedit: sed filiū suū. Rursus si filios plures habuisset: et dedit vnū: hoc et eēt maximū. Nūc vō filiū vnū dedit. vñ subdit: Vnigenitū. **HYLA.** vj. de trini. Sed si dilectiois hinc fides est creatura creature p̄stisse: nō facit magni meriti fides vñ et sperneda iactura. Preciosa aut sunt q commendant charitatē et ingētia ingentib; estimant. Deus diligēs mūdū filiū nō adoptiuū: sed suū et vnigenitū dedit: hinc p̄prietas est: naturitas est: veritas est: nō creatio est: nō adoptio est: nō falsitas est: hinc dilectiois et charitatis fides ē ut ad mūdū salutē et filiū et suū et vnigenitū p̄stisset.

THEO. Videat aut mibi q; sicut spū? dicit: q; filius hoīs descendit de celo: cū caro de cel nō descendit: s; ppter vnā psonā in xpo q; dei vnt attribuit hoīs: sed et nunc ecouerso que sunt hoīs vnt deī appropriat: et enī de' dei filius ipassibilis mās: s; q; vn' erat fm hypostasim dei filius et hō qui passionē sustinuit: filius dñi dicit in morte: n qui passibiliter patiebatur. non natura p̄p̄ia: sed carne p̄p̄ia. Est aut maxima vtilitas cōsecutia ex huius modi datione mentē excedens hūanā. Sequitur enī: Ut omīs qui credit in eum nō peat: sed habeat vitā eternā. Uetus nāq; testamentū his qui seruabant illud dicit: lo gitudinē p̄nerebat: euangelii vō eternam et insolubiles vitā.

AVG. Notandū vō q; eadem de filio dei vnigenito replicat quē de filio hoīs i cruce exaltato p̄miserat: dicens: Ut oīs qui credit in eum. quia idē redēptō: et cōdō to: noster filius dei anī secula exstēs: filij hoīs facti ē in fine seculorū: vt qui per diuinitatis sue potentias nos creauerat ad p̄fructuandā b̄titudinem p̄bennis vite: p̄per fragilitatē hūanitatis nostre nos restauraret ad p̄piendā q; am p̄didimus vitā. **ALCVI.** Uere autē p filiū dei habebit mūdus vitā: quia non alia causa vñ in mūdū nisi vt saluet mūdū: vnde sequitur: Non enī misit deus fil. su. in mun. vt iū. mun. sed vt sal. mun. p ip̄m.

AVG. Quare enī saluator mundi dicitus est: nisi vt saluet mūdū: ergo quantū in medico est sanare venit ergo tu. Ipse se interimit qui p̄cepta medici seruare n̄ vult aut cōtēnt. **CHR.** Sed quia hoc dicit: multi pigrum in peccatozū magnitudine et negligentie sup̄būdā tia dei abuentes misericordia dicunt: nō est gehēna: nō est suppliciiū: oīa nobis deus peccata dimittit. Sed considerandum q; duo sunt: christi a aduentus: qui iam factus est: et qui futurus est. Et prior quidē factus est: non vt iudicet que facta sunt a nobis: sed vt dimittat. Secundus aut nō vt dimittat: sed vt iudicet. De prior igitur ait: Nō veni vt iudicet mūdū: quia enim clemens est: nō facit iudiciū. sed interim remissionē oīum peccatoz; p baptisimū primo: et postea per p̄niam: q; si hoc mō nō fecisset: vñ uerisimul p̄diti essent. Omnes enī peccauerunt et egent gratia dei. ne igitur aliquis crederet se ip̄one peccare: subdit de pena nō credētis: Qui credit in eū nō iudicat. qui credit inq; nō q inuestigat: qd igit si imūdā beat vitā: maxime quidē paul' tales nō fideles eē dicit. Cōstent inq; se nosse deū: factis aut negāt: s; hoc illud significat: q; fm hoc q; credit nō iudicat: s; opoz quidē gratuito sustinet penā: infidelitatis aut cā nō torq;bit. **ALCVI.** Uel q; credit in eū et adheret ei vt mēbrū capit: nō iudicabit. **AV.** Quid aut dicitur sp̄bas deo q; nō credit nisi qd iudicat: s; vide qd dicit: Qui ar n̄ credit iā iudicat. Nōdū ap paruit iudiciū: sed iam factū ē iudiciū. Nouit enī dñs qui sunt eius: mouit q; p̄maneat ad coronā et q; p̄maneat ad flāmā. **CHR.** Aut hoc dicit q; ip̄m discere ip̄en tens suppliciiū est. esse enī extra lūm ēt fm se maximum suppliciiū ē: vel qd futurū ē p̄nūciat: sicut enī q; occidit

homines: si nondum inia iudicantis p'demnat? sic: rei tamē natura p'demnat: ita et qui incredulus est sicut et adā qua die comedit de ligno mortu' est. **GRE. xxvj. moral.** Vel aliter: In extremo iudicio aliqui nō iudicantur et p'cedit de quibus hic dicit: Qui non credit iam iudicatus est. Non enī eorum tunc cā discutit: qui a p'spectu districti iudicis iam cum damnatiōe sue infidelitatis abscedūt: p'fessionē vō fidei retinentes: sed p'fessionis opa nō habentes redarguunt ut pereant. Qui vō nec fidei sacramenta tenuerūt: increpationē iudicis in extrema examinatione nō audiūt: q' p'udicant in infidelitatis sue tenebris eius quē desperat inuētiōe argui nō merent. Princeps nāq' terrēna rem publicā regens: aliter punit ciuē interi' de linguēte: atq' aliter hostē exterius rebellantē. In illo iura sua p'sulit: p'ra hostē vero bella mouet: dignaq' ei' malicie tot mēta retribuit: de malo vō eius quid lex habeat nō requirit. neq' enī lege necesse est periri eū qui lege nūq' potuit teneri. **ALCVI.** Quare aut iudicatur? est q' nō credit causam assignat dicens: q' non credit in noīe vni-gentū filij dei. In hoc enī solo noīe est salus. Non habz deus multos filios qui possint saluare: hunc habet vni-gentū per quē saluat. **AVG.** de baptis. puuloz. Ubi ergo paruulos ponim' baptizatos nisi inter eos qui crediderunt: hoc enī eis acquirit p' virtutē sacramenti et offerentiū r'fionē: ac p' hoc eos qui baptizati nō sunt: inter eos qui nō crediderūt statuimus.

Hoc est autem iudiciū: quia lux venit in mūdū: et dilexerunt hoīes magis tenebras q' lucem. Erant enim eorum mala opera. Omnis enī qui male agit odit lucem: et non venit ad lucem ut nō arguantur opera eius. Qui autem facit veritatē venit ad lucem ut manifestent opera eius: quia i deo sunt facta.

ALCVI. Reddit causam quare non crediderunt: et q' re iuste damnantur dicens: Hoc est autem iudiciū: quia lux venit in mundum. **CHRY.** Quasi dicat. Nunqd ipsi eam quęsierunt vel laborauerunt ut inuenirent? Ipsa lux venit ad eos: nec eis occurrerunt. vnde sequitur: Et dilexerunt homines magis tenebras q' lucem. Hic de reliquo omni eos p'uat excusatione: venit enim eripere a tenebris et ad lucem ducere. Quis ergo eius qui non vult ad lucem accedere miserebitur? **BED.** Lucem seipsum appellat: de qua supra euangelista dixit: Erat lux vera. Tenebras vero appellat peccata. Quēdo quia videbat multis esse incredibile quod dictum est: nullus enim tenebras p'rehonorat lucē: subdit causam quare hec passi sunt dicens: Erant enim eorum opera mala. Et si quidez in iudiciū venisset: haberet hoc aliquam rationem: qui enim malorum sibi conscius est: fugere iudicem consuevit: parcenti vero qui deliquerūt occurrunt. dicens igit: Erant: eos qui multorum sibi ipsis erant conscij peccatorum maxime christo ad ignoscendū venienti occurrere: quod et in multis factum est. Etenim publicani et peccatores venientes recumbebāt cum iesu: quia vero quidam sunt ita molles ad eos qui pro virtute sunt labores: ut vsq' ad vltimū velint adherere malitiē: in horum iniuriā subdit: Omnis enim qui male agit odit lucem. Quod q' dem dictum est de his qui eligunt in malitiā manere.

ALCVI. Quia omnis qui male agit odit lucem. i. qui ē in intentione peccandi: cui placet peccatū: odit lucē que detegit peccatum. **AVG.** x. confessionū. Quia enī salū nolunt et fallere volunt: amant enim eam cum seipsam indicat. Inde retribuetur eis ut eos nolentes manifestet et eis ipsa non sit manifesta. Amant ergo veritatem lucem: oderunt eam redarguentem. vnde sequitur: Et nō venit ad lucem ut non arguantur opera eius. **CHRY.** Cum enim qui in paganismo viuūt: nullus redarguit: q'a

deus tales habet: et digna dogmatib' opera demonstrat. Qui vero christi sunt male viuētes: ab omnibus rectis accusantur. Si autem gentiles sunt recte viuētes hoc manifeste non noui. Non enim mihi dicas eos qui a natura sunt mites et honesti: non enim est hoc virtus: sed euz dic qui a passionibus sustinet violentiā et sapienter viuūt: s' non vtiq' habes. Si enim regni enunciano et gehenne mīne et alia tanta documenta vix detinent homines in virtute: nullo horum persuasi pertransibunt virtutem. si vero hypocritam fingunt glorie gratia hoc faciunt. vnde cū potueriat latere nō omittent vti malis desiderijs: que etiā vilitas est cum aliquis sobrius sit et non rapit: fit vō vane glorie seruus. hoc enim non est recte viuere. Inanis enim glorie seruus fornicario non minor est: multo enīz plura et grauioza operatur. Si autem quidem recte sunt viuētes in gentilibus: non hoc aduersatur huic sermōni quia non frequenter contingit: sed raro. **BEDA.** Moraliter etiam illi magis tenebras q' lucem diligunt: q' suos predicatorēs bene docentes odij et detractionibus insequunt. Sequitur: Qui autem facit veritatē vēit ad lucem: ut manifestentur opera eius: quia in deo sunt facta.

CHRY. Non autem de his q' ab initio facti sunt christiani hoc dicit: sed tū de his qui ex gentibus vel iudeis ad rectam transponēdi erant fidem. ostendit enim quoniam nullus vtiq' eligit in errore viuens ad fidem venire: nisi prius inscribat sibi ipsi viam rectam. **AVG.** de baptis. paruuloz. In deo autem facta dicit opera eius qui venit ad lucem: quia intelligit iustificationē suam non ad sua merita: sed ad dei gratiam pertinere. **AVG.** super ioan. Sed si omnia opera deus mala inuenit quomodo quidam fecerunt veritatē: et venerunt ad lucē. i. ad christum. Sed dilexerunt inquit supra tenebras magis q' lucem. ibi posuit vīm. Multi dilexerunt peccata sua: multi ea confessi sunt. Accusat deus peccata tua si et tu accuses adiūgeris deo: oportet ut oderis in te opus tuū: et ames in te opus dei. Initium operum bonorum cōfessio ē operum malorum: et tunc facis veritatē: q' non te palpās: nō tibi blandiris. Venis autem ad lucem: quia hoc ipsuz q' tibi displicuit p'cni tuū: non tibi displiceret nisi deus tibi luceret: et eius veritas tibi ostenderet. facit autem alius veritatē confessionis et venit ad lucem in operib' bonis: etiam propter illa que videntur minuta esse peccata lingue: aut cogitationum aut immorationis in rebus concessis quoniam minuta plura peccata: si negligantur occidunt. Minuta sunt quęte que flumen implent: minuta sunt grana harenę: sed si multa harena imponatur: harena premit atq' opprimit. hoc facit sentina neglecta: q' facit fluctus irruens paulatim. per sentinā intrat sed diu intrando et nō exhauriēdo mergit nauem. Quid est autē exhaurire: nisi bonis opib' agere ne obuiat p'cā: gemen-do: ieiunando: tribuendo: ignoscendo.

Post hec venit iesus et discipuli eius in terrā iudeam: et illic demorabatur cū eis et baptizabat. Erat autē et iohannes baptizans in ennon iuxta salim: quia aque multe erant illic: et veniebant et baptizabant. Nondum enim missus fuerat iohannes in carcerem. Facta est autē quęstio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione. Et venerūt ad iohannem et dixerunt ei: Rabbi: qui erat tecum trans iordanem cui tu testimoniū perhibuisti: ecce hic baptizat et omnes veniūt ad eum.

CHRY. Nihil veritate apertius neq' fortius: q' neq' late vult: neq' piculuz formidat: neq' insidij tremat: neq' gloriā q' a multis ē desiderat: nulli hūanoz obnoxia. vñ et dñs i solēnitatib' hierusalē ascēdebat nō se ostēdas: neq' honore diligens: sed ut plurib' sua dogmata propōeret

et miraculorum uoluntatem. Postquam autem solennitates soluebant ad iordanem frequenter ueniebat: quia et illic etiam turbe concurrebant. unde dicitur: Post hec uenit iesus et discipuli eius in iudeam terram: et illic demorabatur cum eis. **BED.** Dicit autem: Post hec. Non primo post disputationem cum nicodemus que facta est in hierosolymis: sed pacto spatio temporis de galilea in iudeam rediit. **AL.** **CVI.** Per iudeam quidem significantes penitentes quos uisitabat xps: ubi enim est peccatorum confessio: uel diuinarum laudum illic uenit xps et discipuli eius. i. doctrina et illuminatio eius: et ibi moras purgatio a uitijs. unde sequitur: Et illic demo. cum eis et ba. **CHRY.** Cum autem euangelista post modum dicat quod iesus non baptizabat: sed discipuli eius: manifestum est quoniam et hic hoc dicitur: quod soli discipuli baptizabant. **AVG.** Baptizabat autem omnes baptizabat non eo baptismate quo baptizatus est: baptizatus est enim a seruo ostendens humilitatis uiam et perducens ad baptismum domini hoc est suum. Baptizabat enim iesus quod dominus: quomodo dei filius. **BED.** Christo autem iam baptizante adhuc baptizabat iohannes: quia adhuc permanet umbra: nec debet percurso: cessare donec ueritas manifestetur. unde sequitur: Erat autem iohannes baptizans in ennon iuxta salim. Ennos hebraice aqua: unde quasi nomine interpretatione aperiens subdit: Quia aque mulier erat illic. salim opidum est iuxta iordanem suum: ubi olim melchisedech regnauit. **HIER.** ad euagrium: Nec refert utrum salim aut salim nomen sit: cum uocalibus in medio litteris per raro uariantur hebrei: et per uoluntate lectorum ac regionum uarietate eadem uerba diuersis sonis atque accentibus perferant. Sequitur: Et ueniebant et baptizabant. **BED.** Quantum cathecumenis nondum baptizatis per doctrinam fidei: tunc per baptismum iohannis ante baptismum christi: quod sicut ille predicabat penitentiam et baptismum christi pronuntiabat: et in cognitionem ueritatis quod mundo apparuit attraheret: sic ministri ecclesie primo erudiunt ueniunt ad fidem: post peccata eorum redarguunt. deinde in baptismum christi remissionem permittunt: et sic in cognitionem et dilectionem ueritatis attrahunt. **CHRY.** Discipulis autem iesu baptizantibus non cessauit iohannes baptizans: usque ad incarcerationem. quod significat euangelista cum subdit: Nondum enim missus fuerat iohannes in carcerem. **BED.** Ecce aperte notat facta christi ante iohannem incarcerationem que alij preterierunt: incipientes ab his que post missum iohannem in carcerem facta sunt. **AVG.** Quare autem baptizabat iohannes: quod oportebat ut omnes baptizaret. Non solum autem baptizatus est ab eo: ne baptismus iohannis melior baptismate domini uideretur. **CHRY.** Sed cuius gratia usque tunc baptizabat: si enim cessasset: estimaret zelo uel ira hoc facere: sed peruersus non sibi ipsi gloria acquirere: sed christo auditores mittere. Et multo efficacius hoc faciebat quam discipuli christi: quia insusceptibile eius erat testimonium: et maiore gloria apud omnes habebat: ideo etiam adhuc baptizabat: ne discipulos suos in ampliore zelo immitteret. Estimo autem et propter hoc permissam esse mortem iohannis: et eo sublato de medio iterum maxime predicare cepisse: ut omnis multitudinis affectio ad christum transiret: et non ultra his que de ueroque erant sententis scinderent. Zelotipie enim se habentes discipuli iohannis ad christi discipulos: et ad ipsum christum: quia uiderunt discipulos christi baptizantes ceperunt dicere ad eos qui baptizant: quasi aliquid maius haberet baptismus iohannis baptismate discipulorum christi. unde subdit: facta est ergo que stio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione: quoniam enim ipsi questionem mouerunt: sed non iudei: euangelista occulte monstrat: non dicens quod iudeus quesuit: sed quod questio facta est ex discipulis iohannis. **AVG.** Intelligas ergo dixisse iudeos maiorem esse christum: et ad eius baptismum debere percurrere. Illi autem nondum intelligentes defendebant baptismum iohannis: uentum est ergo ad ipsum iohannem ut solueret questionem. unde sequitur: Et uenerunt ad iohannem et dixerunt ei: Rabbi: qui erat tecum trans iordanem? **CHRY.** Hoc est:

quem tu baptizasti: Non autem dixerunt: Quem tu baptizasti: quod coacti essent et uocis eius meminisse: que super eum est delata: sed dicunt: Qui erat tecum. quasi qui discipuli ordinem habebat: nihil plus habens nobis: nunc se a te separans baptizant. audiunt autem: Qui etiam testimonium perhibuisti. quod quidem tu clarum ostendisti et circumspectum fecisti: eadem tibi audet: et hoc est quod dicitur: Ecce hic baptizat. Non autem in hoc solum estimabat se excitare eum: sed et in eo quod de reliquo ea que ipso fuerant reprobanda. unde subdunt: Et oes uenerunt ad eum. **ALCVI.** quod de dimisso omnes currunt ad baptismum illius quem tu baptizasti.

CHRY. Respondit iohannes et dixit: Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi uos mihi testimonium perhibetis quod dixi non sum ego christus: sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi qui stat et audit eum: gaudium gaudet propter uocem sponsi. In hoc ergo gaudium meum impletum est. Illud oportet crescere me autem minui.

CHRY. Interrogatus iohannes non uehementer dispulos increpat: timens ne ab eo separati: aliquid aliud operentur: sed remisit quodammodo eis loquitur. unde dicitur: Respondit iohannes et dixit eis: Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo. quod et si preclara sunt que christi sunt: et si omnes ad eum currunt mirari non oportet: deus enim est qui hoc facit. Dum enim facile deprehensibilia sunt et imbecillia et uolenter defluunt: hec autem non talia sunt. non ergo sunt humanitus adinuenta: sed diuinitus ordinata. Si autem humiliter loquitur de christo non mireris. non enim erat contingens quod assumptos a tali passione. scilicet inuidie ab initio doceret oia: sed interim uult eos terrore offendens quod ad impossibilia conantur: et quod deo rebelles inueniunt. **AVG.** Uel aliter: hoc iohannes de seipso dicit: quasi homo de celo acceptus: ergo quia acceptus ut aliquid esset: inanem me uultis etiam loquar contra ueritatem. **CHRY.** Et uide quod hoc quod estimabant perponi in christi subuersionem: quoniam dixerunt: Qui testimonium perhibetis hoc in eos peruerit dicens: Ipsi uos mihi testimonium perhibetis quod dixerim: Non sum ego christus. quod si uerum meum testimonium estimatis: dicite quoniam illi mihi per honorare oportet. unde subdit: Sed quoniam missus sum ante illum. quod d. minister sum. Et ea que sunt ei quod me misit: dico non humana gratia blandiens ei: sed patri ei qui me missum ministrans. **ALCVI.** Sed si aliquis dicat quado dedit tu non es christus: quis ergo es tu: uel quid est ille cui perhibes testimonium. Ad hoc respondet: Ille est sponsus: ego sum amicus sponsi: missus ut per me sponsa preparatur suo sponso. unde subditur: Qui habet sponsam sponsum est. Sponsam dicit ecclesiam ex omnibus gentibus congregatam: que uirgo est integritate mentis: perfectione charitatis: unitate catholice fidei: concordia pacis: integritate anime et corporis: que habet sponsum: de quo quotidie generat. **BED.** Ceterum frustra est uirgo corpore que uirgo non manet in mente. Hanc autem sponsam christus in thalamo ueteri uirginalis sibi sociauit: et eadem precio sui sanguinis redemit. **THEO.** Omnis etiam anime sponsus christus est: sponsalium uero locus ubi coniunctio efficitur: locus est baptismatis siue ecclesie. Dat uero arram sponse: peccatorum remissionem: spiritus sancti communionem: perfectio uero in futuro seculo retribuet dignis. Nullus autem alius est sponsus nisi solus christus: omnes namque doctores paranympsi existunt: sicut et percursores. Nullus enim bonorum largitor est nisi dominus: omnes alij ministri sunt bonorum que dantur a domino. **BED.** Sponsus igitur sua omnis amico suo. scilicet ordinis predicatorum commendauit: qui eam non sibi: sed christo gelare

debet. vñ subdit: Amicus autē spōsi q̄ stat ⁊ audit euz gau-
dio gaudet: ppter vocē spōsi. **AVG.** q. d. Nō ē mea
spōsa: sed nūqd nō gaudes in nuptiis. Immo gaudeo
ait: q̄ amicus spōsi. **CHRY.** Sed q̄lter q̄ dixit: Nō
sum dign⁹ solvere cor: 22 glia calciamēti: amicus nūc scipm
dicit: nō quidē ppter honora equalitatē: s; multitudinē
gaudij rep̄tare volēs. Nō enī in talib⁹ ita minūtri spon-
si letant sicut amici. Sūt autē ⁊ descendēs eorū imbecilli
tati amicu se dicit: q̄ enim estimabāt eū morderi ab his
q̄ fiebāt: ondit q̄ nō solū nō mordebat: sed ⁊ valde gaudet
si spōsuz spōsa cognoscit. **AVG.** Sed q̄re stat q̄ nō
cadit: q̄ humil⁹ est. vide stantē i solido: Non sum dignus
cor: 22 glia calciamēti ei⁹ solvere. Stat autē ⁊ audit eū. si er-
go cadit nō audit eū: q̄ stare o; amic⁹ spōsi ⁊ au dire. i. p
manere in grā quā accepit: ⁊ audire vocē ad quā gaude-
at. nō inquit gaudeo ppter vocē meā: s; ppter vocē spō-
si gaudeo: ego in audiēdo: ille in dicēdo: ego auris: ille
verbū. q̄ enī custo dit spōsaz vel vxorē amicit sui: dat qui
dē op̄a ut nullus ali⁹ amet: sed st amari s; p amico vo-
luerit ⁊ vti voluerit cōmendata sibi: q̄ dectadus vniuer-
so generi humano appet: Multos autē ad aliteros video:
q̄ spōsaz tanto p̄cio emptā possidere volūt: ⁊ id agūt
bis suis ut p spōso amēt. **CHRY.** Uel alit: q̄ dicit
Qui stat: non sine cā posuit: sed indicat q̄ q̄ sua sunt az
cessauerūt. ⁊ qm eū de reliquo stare oportet ⁊ audire: q̄
quidē dicit a pabola fimonē transferēs ad ppositū: q̄. n.
spōsi ⁊ spōse mentionē fecerat: ondit qualis hec spōsa
lia fiant: q̄ p vocē ⁊ doctrinā. fides enī est ex auditu: au-
dit⁹ aut p verbū dei. ⁊ qm ea q̄ sperauerat cūenerūt: iccir-
co subdit: In hoc autē gaudiū meū impletū est. i. pfectū
a me opus q̄ fieri oportebat: ⁊ plus nihil opari posuit
de reliquo. **THEO.** Unde nūc gaudeo q̄. f. oēs illuz
attendūt. si enī nō accessisset ad spōsum spōsa. i. popl⁹
tūc dolerē ego paronymphus. **AVG.** Uel alit: In hoc
gaudiū meū impletū est: ut. f. gaudeā ad vocē spōsi habeo
grām meā plus nō mihi assumo: ne q̄d accepi amittam.
Qui enī vult gaudere d se tristis est. q̄ aut vult d deo gau-
dere sp gaudebit: q̄ de⁹ sempiternus est. **BED.** Gaudio
autē gaudet hō ppter vocē spōsi cū intelligit nō se debet
gaudere de sapia sua: s; de sapia quā accepit a dño. Quis
q̄s enī in benefactis nō gloria suā vel laudē requirit neq;
terrena lucra sed celestia cupit: hic amicus est spōsi.
CHRY. Deinde nō solū circa p̄ntia sed etiā circa futu-
ra passionē inuidia a se remouet dicens: Illū o; crescere
me autē minui. q. d. que nra sunt steterūt: ⁊ cessauerūt d re-
liquo: crescit autē que sunt illius. **AVG.** Sed q̄d ē hoc
Illū o; crescere: de⁹ nec crescit nec minuit: sed iōanes
⁊ iesus quo ad carnē attineret coeui erat: sex mēses q̄ intere-
rāt nulla dīstinguūt etatē. Magnū est hoc facin⁹: antiquā
veniret dñs hoies gloriabant de se. venit ille hō ut minu-
eret hoies glā: ⁊ augeret glā dei. sic enī venit ille ut dimit-
teret p̄ctā ⁊ homo p̄fiteret: etenim p̄fessio hoies: humilitas
hoies: miserratio dei: altitudo dei. hanc autē veritatē etiam
passionib⁹ significauerūt christus ⁊ iōannes. nam iōan-
nes capite minui⁹ est: christus autē in cruce exaltat⁹. de in-
denatis est xps cum iam inciperet crescere oēs: natus
ē iōannes qm cepat minui oēs. Crescat ergo in nobis glā
dei: ⁊ minuat glā nra: ut in deo crescat ⁊ nostra: q̄to autē
magis intelligis deū: videt in te crescere de⁹: nō aut in se
crescit: sed sp pfectus est: sicut si curaret alicui⁹ oculi ex
p̄stina cecitate: ⁊ inciperet videre paululu; lucis ⁊ alia
die plus videret: videret ei lux crescere: lux tñ pfecta ē: si
ne ipse videat siue nō. sic enī ⁊ interior hō p̄ficiat quidē in
deo: ⁊ deus in illo videt crescere: ipse autē minuit ut a glā
sua decidat: ⁊ in glā dei surgat. **THEO.** Uel alit: Sicut
alioz luminariū adueniente sole lumen extinguit vñ: l; non
sūt fm veritatē extinctū: sed a maiori occultatū: sic ⁊ p̄cur-
sor tanq̄ stella a sole celatus minui dī. crescit autē xps put
paulatim manifestat se p miracula: nō q̄ in virtutib⁹ cre-

sceret: aut p̄ficeret: hec nempe nestorij est opinio: s; s; oñ
sionē diuinitatis eius.

Qui desursum venit super oēs est. Qui d ter-
ra est de terra est: ⁊ de terra loquitur. Qui de celo
venit super omēs est: ⁊ quod vidit ⁊ audiuit hoc
testatur.

CHRY. Sicut vermis ligna comedit: ⁊ crugo ferrū
ita vana gloria nutriende se p̄dit aīaz. Ideo multo studio
opus est ut hanc destruat⁹ passionē. vnde iōannes mul-
tis rōnibus discipulos suos hñtes passionē hanc vix mī-
tigat. Post illa enī que antea dixerat rursus eos alijs di-
spōnit sermonib⁹ dicens: Qui desurf. ve. su. om. est. q. d.
q̄ vos meū extollitis testimoniū: ⁊ ex hoc dicitis me eē
digniorē fide: eo. f. cui testimoniū phibuit: hoc necesse est
vos scire: q̄ nō est cum qui de celis venit fieri fide dignū
ab eo qui terrā habitat. ⁊ hoc est q̄d dicit: Super omnes
est. q̄ ipse sibi sufficiens: ⁊ q̄ oib⁹ incompatibiliter ma-
ior est. **THEO.** Ipse enī christus desursum venit a pa-
tre descendēs: ⁊ super omnes est dīstinct⁹ ab omnibus.

ALCVI. Uel desursum venit. i. de altitudine humāe
nature: quā habuit ante p̄ctm p̄mi hois. de illa enim alti-
tudine assumpsit verbū dei humanā naturā nō assūpsit
culpam cuius assumpsit penā. Sequit⁹: Qui est de terra:

de terra est. i. terren⁹ est. Et de terra loquit⁹. i. terrena loq̄-
tur. **CHRY.** Et nimirū nō ex terra erant ei omnia: et
enī anima habebat ⁊ spiritu participabat: non ex terra: q̄
liter igit ipse de terra se esse dicit. nihil enī aliud per hoc
ostendit occulte q̄ q̄ puus est velut terrene ventēs: in ter-
ra natus: ⁊ nulla comparatiōe dignus ad christum q̄ nō
bis desuper venit. Nō autē dicit: De terra loquit⁹. qm ex p-
p̄ia mēte loquebat⁹: sed de terra se loqui dicit in compa-
ratiōe ad christi doctrinā. q. d. pua ⁊ humilia sunt q̄ mea
sunt p̄p̄ta his que christi sunt: qualia dicens est suscipere
terrestre naturā in comparatiōe ad illū in quo sunt oēs the-
sauri sapie ⁊ scie dei absconditi. **AVG.** Uel q̄ dicit:
De terra loquit⁹. de hoie dicebat quantum ad ipm hominē p̄ti-
net. Si enim aliqua loquitur diuina illuminat⁹ est a deo
sicut apostolus dicit: Non autē ego: sed gratia dei mecum
ergo iōannes ⁊ q̄d ad iōannē pertinet de terra est: ⁊ d ter-
ra loquit⁹. si q̄d diuinū audiuit⁹ a iōanne: illuminantis ē
nō recipientis. **CHRY.** Extincta igit discipuloz pas-
sione de reliquo cum ampliori p̄p̄alatiōe loquit⁹ de chri-
sto. nam ante hoc sup̄flū erat ista p̄mittere in mente au-
dientū locū habere nōdū valentia. vnde sequit⁹: Qui de
celo. **AVG.** i. de patre venit duob⁹ modis: Sup oēs ē
p̄mo sup oēm humanitatē q̄ de ipsa p̄usq̄ peccaret ve-
nit: scō iuxta altitudinē p̄is cui ē eq̄lis. **CHRY.** Ma-
gnū autē q̄d ⁊ excelsū dīcēs de xpo: rursus ad humilīus
ducit sermonē dicens: Et q̄d vi. ⁊ au. hoc te. q. f. p̄ sensus
hōis oia certissime dīscim⁹: ⁊ digni fide estimamur cēma-
gistri de his que visu suscepim⁹ vel auditu app̄hendim⁹
hoc de xpo astruere volens iōannes dixit: Quod vi. et
audi. hoc te. ondes q̄ nihil eoz que ab ipso dicebantur
falsū ē: sed oia vā sunt. q. d. Ego indigeo audire. ea que
ab illo dicūt qui desup venit: annūciās ea que vidit ⁊ au-
diuit. i. que solus ipse manifeste nouit. **THEO.** Cū q̄
audis q̄ xps ea q̄ audiuit ⁊ vidit a patre loquit⁹: nō putet
q̄ a p̄re indigeat addiscere: s; q̄ oia q̄cunq; naturalit⁹ no-
uit a p̄re h; ppter hoc a patre audire o; q̄cunq; nouit
sed q̄d est q̄d fili⁹ audiuit a patre forte filius p̄is verbuz
audiuit: immo filius patris verbū est. **AVG.** Qñ con-
cipis verbū q̄d p̄feras: rem vis dicere: ⁊ ipa rei p̄ceptio
in corde tuo iā verbū est: Quō ḡru verbū q̄d loqueria in
corde habes: ⁊ apud te est: sic de⁹ edidit verbū: hoc ē ge-
nuit filiū. Cum ergo verbū dei filius sit: filius autē locut⁹
est nobis: non verbum suū: sed verbum patris: se nobis
loqui voluit: qui verbū p̄is loquebat⁹: hoc ergo quō de
cuit: ⁊ oportuit dixit iōannes.

Et testimonium eius nemo accipit. Qui autem accepit eius testimonium signavit: quia deus verax est. Quod enim misit deus verba dei loquitur. Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Pater diligit filium et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam: qui autem incredulus est filio non videbit vitam: sed ira dei manet super eum.

CHRY. Dixit quod vidit et audiit hoc testat quod ex cunctis: ne quia pauci interim credituri erant: falsa estimaret esse que dicuntur. et propter hoc subdit: Et testi. eius ne. ac. f. pauci: habebant enim discipulos qui accipiebant testimonium eius in his que dicebant. In hoc autem suos discipulos tangit: non dum credentes in eum: sed etiam iudaica ostendit infirmitatem: sicut et in principio euangelii dicitur est. In propria venit: et sui eum non receperunt. **AVG.** Vel aliter: Est quodam populo parat: ad iram dei damnatum cum diabolo: hominum nemo accipit testimonium christi. Attendit ergo in spiritu divinitus: in genere autem humano commixtionem et quod non dum locis separatum est: separavit cordis aspectu: et vidit duos populos in fidelium et infidelium. Attendit infidelis et ait: Et te. et. ne. ac. deinde tulit se a sinistra et aperit ad dextram: et securus ait: Qui autem accipit te. fig. **CHRY.** I. monstravit et adhuc augens timorem addit: Quia deus verax est: ostendens quoniam non aliter quis discredet huic nisi falsi arguerit deum qui misit illum: quia nihil extra ea que sunt preloquitur. Et hoc est quod subdit: Quod enim misit deus: verba dei loquitur. **ALCVI.**

Uel aliter: Signavit. I. signum posuit in corde suo quod singulare et spirituale aliquid hunc esse verum deum qui passus est ad salutem humani generis. **AVG.** Quid est quod deus verax est nisi quod mendax est: et deus verax est: quod nemo hominum potest dicere quod veritas est: nisi illumineat ab eo qui mentiri non potest. Deus ergo verax: Christus autem deus. His pharisaeis accipe testimonium eius et inuenies. I. si non dum intelligis deum: non dum accepisti testimonium eius. Ipse ergo Christus est deus verax: et misit illum deus: deus misit deum. Iunge abos unum deus: hoc enim quod misit deus de Christo dicebat ut se ab ipso distingueret. quod autem ipsum Ioannem nomine deus misit: et vide quid adiungat: non enim ad mensuram dat deus spiritum. hominibus ad mensuram dat: unico filio non dat ad mensuram. Alii quidem dant per spiritum sermo sapientie: alii sermo scientie. aliud hoc ille: et aliud iste hoc. Mensura divinitus quedam donorum est: sed Christus qui dat non ad mensuram accipit. **CHRY.** Spiritum autem hic actioem spiritus sancti dicit. vult enim ostendere quoniam omnes quidem nos in mensura spiritus actioem suscipimus: Christus autem omnem spiritum suscipit actionem. qualiter igitur erit dignus suspectus haberi: nihil enim dicitis quod non dei est: neque quod non spiritus est. et interim de deo verbo nihil loquitur: sed a patre et spiritu dignatur fide facit doctrinam. Nam quoniam deus est sciuerat: et quoniam spiritus est novauerat: et si non decente de eo opinionem habebat: quoniam autem filius est ne sciuerat. **AVG.** Quia ergo de filio dixerat: Non ad mensuram dat deus spiritum: subiungit: Pater enim. et. et. adiecit: Et omnia dedit in manus eius. ut nosset et hic distinguere quoniam dicitur est: Pater enim diligit Ioannem autem paulum: et tamen non omnia dedit in manus eorum: Pater enim. sed quod filium: non quod dominus servum: quod unicum: non quod adoptatum. Itaque omnia dedit in manus eius: ut tantum sit filius: quoniam est pater. cum ad nos dignatur est mittere filium: non putemur nobis aliquid minus missum: quod est pater. **THEO.** Sic ergo secundum divinitatem omnia dedit per filium: natura non gratia. vel dedit omnia in manu eius secundum humanitatem: dominus enim omnium eorum et que in celo et que in terra sunt. **ALCVI.** Et quod omnia sunt in manu eius: et vita eterna. unde subdit: Qui credit in filium. et. et. **BED.**

Non debet hic intelligi fides que verbosum tenet: sed que operibus adimplet. **CHRY.** Non enim hic dicitur quod credet in filium sufficit ad vitam habendam perpetuam: cum ipse alibi dicit: Non omnes qui dicunt mihi dominum dominum intrabunt in regnum celorum: sed qui in spiritu est blasphemiam sufficit sola mittere in ge-

hennam. sed isti in patre et filio et spiritu sancto de recte crediderunt: ne estimemur sufficere ad salutem. opus est enim nobis vita et perseverantia recta. deinde sciens non ita promissum bonorum multos adduci ut terribilius minis. in hoc sermone concludit dicens: Qui autem incre. et. et. non. vi. sed ira dei manet super eum. Vide qualiter hic ad patrem reducit eum qui est supplex sermone: non enim dixit ira filii: quoniam ipse sit iudex: sed patris eius instituit magis terrere volens. Et non dicit manebit in eo: sed super eum: ostendens quoniam nunquam ab eo deficiet. ut. n. non estimet deus mortem esse temperantem dixit: Non videbit vitam

AVG. Et non dixit Ira dei venit ad eum: sed manet super eum: quod omnes qui nascuntur mortales habent secum iram dei: quam accepit per Adam: venit filius dei non habens peccatum: et induit est mortalitate: mortuus est ut vivas. Qui ergo non vult credere in filium ira dei manet super eum. de qua dicit apostolus: **CA. III.**

Ergo cognovit Iesus: quia audierat pharisaei quod Iesus plures discipulos facit et baptizat quod Ioannes quod Iesus non baptizaret: sed discipuli eius: reliquit iudeam: et abiit iterum in galileam.

Oportebat autem eum transire per mediam samariam. Venit ergo in civitates samarie que dicuntur sychar iuxta pedum quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob: Iesus autem fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. hora autem erat quasi sexta.

GLO. Postquam ostendit euangelista quod Ioannes repperit discipulos suos in iudaea quod de profectu doctrine Christi ceperat: hic ostendit quod Christus declinavit pharisaeorum malitiam: ipsum ex eadem causa gelosius invidie movebant. unde dicitur: Ut ergo cognovit Iesus quod pharisaei. **AVG.** Utique dominus si sciret pharisaeos ita de se cognovisse quod plures discipulos faceret: et quod plures baptizaret: ut eis hoc ad salutem valeret sequendi cum non relinqueret iudeam terram: sed propter illos maneret ibique: vero cognovit eorum sciam si in iudaea: quod non hoc propterea didicerat ut sequerentur: sed ut persequerentur abijt inde. Poterat quidem et prius ab his non teneri si nolleret: sed in ore quod ad sit ut homo hominibus in se credituris preberet exemplum: quod vult quisque servum dei non peccat si secesserit in alium locum: videns furor se persequendum. fecit ergo hoc ille magister bonorum ut doceret non ut timeret. **CHRY.** Hoc etiam fecit magister eorum in iudaea pueniens est etiam cum hoc fecisset ut non diceret carnalis dispensatio. si enim retentus esset in susceptione de iudicasset veritas carnis. **AVG.** Iohannis autem hoc moveat quod dicitur est: Baptizabat plures quod Ioannes: et postea subiectum est quod Iesus non baptizaret: quod ergo falsum dicitur erat et correctum est. **CHRY.** Non autem ipse Christus baptizabat: sed relatores volentes erigere eos qui audiebant iudaea ita annuntiabant. si quod Christus plures baptizaret quod Ioannes: si cum gratia ipse non baptizaret: Ioannes per dicitur dicens: Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne: non dum autem spiritum sanctum dabat de center igitur non baptizabat. discipuli vero id agebant volentes multos adducere ad salutarem doctrinam: ut enim non semper circumcumbentes congregarent eos qui credituri erant: ut in si mone et fratre fecit: id baptizare instituerunt. Nihil enim amplius habebat discipulorum baptismum Ioannis baptismum: utrumque enim expers erat ea que ex spiritu est gratia: et virtus: una causa erat. si adducere ad Christum eos qui baptizabant. **AVG.** Uel aliter: Utique verum est: quod Iesus et baptizabat: et non baptizabat. Baptizabat enim quod ipse mundabat: non baptizabat quod non ipse tingebat. Prebebat discipuli ministerium corporis prebebat ille adiutorium maiestatis: de quo dicitur est: Pater est qui baptizat. **ALCVI.** Solet autem queri si in baptismo discipulorum Christi spiritus sanctus daretur: cum dicitur spiritus sanctus non dum erat datus: quod Iesus non dum erat gloriosificatus. Sed sciendum quod dabat spiritus: sed non ea manifestatione qua post ascensionem in

hennam. sed isti in patre et filio et spiritu sancto de recte crediderunt: ne estimemur sufficere ad salutem. opus est enim nobis vita et perseverantia recta. deinde sciens non ita promissum bonorum multos adduci ut terribilius minis. in hoc sermone concludit dicens: Qui autem incre. et. et. non. vi. sed ira dei manet super eum. Vide qualiter hic ad patrem reducit eum qui est supplex sermone: non enim dixit ira filii: quoniam ipse sit iudex: sed patris eius instituit magis terrere volens. Et non dicit manebit in eo: sed super eum: ostendens quoniam nunquam ab eo deficiet. ut. n. non estimet deus mortem esse temperantem dixit: Non videbit vitam

AVG. Et non dixit Ira dei venit ad eum: sed manet super eum: quod omnes qui nascuntur mortales habent secum iram dei: quam accepit per Adam: venit filius dei non habens peccatum: et induit est mortalitate: mortuus est ut vivas. Qui ergo non vult credere in filium ira dei manet super eum. de qua dicit apostolus: **CA. III.**

Ergo cognovit Iesus: quia audierat pharisaei quod Iesus plures discipulos facit et baptizat quod Ioannes quod Iesus non baptizaret: sed discipuli eius: reliquit iudeam: et abiit iterum in galileam.

Oportebat autem eum transire per mediam samariam. Venit ergo in civitates samarie que dicuntur sychar iuxta pedum quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob: Iesus autem fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. hora autem erat quasi sexta.

GLO. Postquam ostendit euangelista quod Ioannes repperit discipulos suos in iudaea quod de profectu doctrine Christi ceperat: hic ostendit quod Christus declinavit pharisaeorum malitiam: ipsum ex eadem causa gelosius invidie movebant. unde dicitur: Ut ergo cognovit Iesus quod pharisaei. **AVG.** Utique dominus si sciret pharisaeos ita de se cognovisse quod plures discipulos faceret: et quod plures baptizaret: ut eis hoc ad salutem valeret sequendi cum non relinqueret iudeam terram: sed propter illos maneret ibique: vero cognovit eorum sciam si in iudaea: quod non hoc propterea didicerat ut sequerentur: sed ut persequerentur abijt inde. Poterat quidem et prius ab his non teneri si nolleret: sed in ore quod ad sit ut homo hominibus in se credituris preberet exemplum: quod vult quisque servum dei non peccat si secesserit in alium locum: videns furor se persequendum. fecit ergo hoc ille magister bonorum ut doceret non ut timeret. **CHRY.** Hoc etiam fecit magister eorum in iudaea pueniens est etiam cum hoc fecisset ut non diceret carnalis dispensatio. si enim retentus esset in susceptione de iudicasset veritas carnis. **AVG.** Iohannis autem hoc moveat quod dicitur est: Baptizabat plures quod Ioannes: et postea subiectum est quod Iesus non baptizaret: quod ergo falsum dicitur erat et correctum est. **CHRY.** Non autem ipse Christus baptizabat: sed relatores volentes erigere eos qui audiebant iudaea ita annuntiabant. si quod Christus plures baptizaret quod Ioannes: si cum gratia ipse non baptizaret: Ioannes per dicitur dicens: Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne: non dum autem spiritum sanctum dabat de center igitur non baptizabat. discipuli vero id agebant volentes multos adducere ad salutarem doctrinam: ut enim non semper circumcumbentes congregarent eos qui credituri erant: ut in si mone et fratre fecit: id baptizare instituerunt. Nihil enim amplius habebat discipulorum baptismum Ioannis baptismum: utrumque enim expers erat ea que ex spiritu est gratia: et virtus: una causa erat. si adducere ad Christum eos qui baptizabant. **AVG.** Uel aliter: Utique verum est: quod Iesus et baptizabat: et non baptizabat. Baptizabat enim quod ipse mundabat: non baptizabat quod non ipse tingebat. Prebebat discipuli ministerium corporis prebebat ille adiutorium maiestatis: de quo dicitur est: Pater est qui baptizat. **ALCVI.** Solet autem queri si in baptismo discipulorum Christi spiritus sanctus daretur: cum dicitur spiritus sanctus non dum erat datus: quod Iesus non dum erat gloriosificatus. Sed sciendum quod dabat spiritus: sed non ea manifestatione qua post ascensionem in

Ergo cognovit Iesus: quia audierat pharisaei quod Iesus plures discipulos facit et baptizat quod Ioannes quod Iesus non baptizaret: sed discipuli eius: reliquit iudeam: et abiit iterum in galileam.

Oportebat autem eum transire per mediam samariam. Venit ergo in civitates samarie que dicuntur sychar iuxta pedum quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob: Iesus autem fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. hora autem erat quasi sexta.

GLO. Postquam ostendit euangelista quod Ioannes repperit discipulos suos in iudaea quod de profectu doctrine Christi ceperat: hic ostendit quod Christus declinavit pharisaeorum malitiam: ipsum ex eadem causa gelosius invidie movebant. unde dicitur: Ut ergo cognovit Iesus quod pharisaei. **AVG.** Utique dominus si sciret pharisaeos ita de se cognovisse quod plures discipulos faceret: et quod plures baptizaret: ut eis hoc ad salutem valeret sequendi cum non relinqueret iudeam terram: sed propter illos maneret ibique: vero cognovit eorum sciam si in iudaea: quod non hoc propterea didicerat ut sequerentur: sed ut persequerentur abijt inde. Poterat quidem et prius ab his non teneri si nolleret: sed in ore quod ad sit ut homo hominibus in se credituris preberet exemplum: quod vult quisque servum dei non peccat si secesserit in alium locum: videns furor se persequendum. fecit ergo hoc ille magister bonorum ut doceret non ut timeret. **CHRY.** Hoc etiam fecit magister eorum in iudaea pueniens est etiam cum hoc fecisset ut non diceret carnalis dispensatio. si enim retentus esset in susceptione de iudicasset veritas carnis. **AVG.** Iohannis autem hoc moveat quod dicitur est: Baptizabat plures quod Ioannes: et postea subiectum est quod Iesus non baptizaret: quod ergo falsum dicitur erat et correctum est. **CHRY.** Non autem ipse Christus baptizabat: sed relatores volentes erigere eos qui audiebant iudaea ita annuntiabant. si quod Christus plures baptizaret quod Ioannes: si cum gratia ipse non baptizaret: Ioannes per dicitur dicens: Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne: non dum autem spiritum sanctum dabat de center igitur non baptizabat. discipuli vero id agebant volentes multos adducere ad salutarem doctrinam: ut enim non semper circumcumbentes congregarent eos qui credituri erant: ut in si mone et fratre fecit: id baptizare instituerunt. Nihil enim amplius habebat discipulorum baptismum Ioannis baptismum: utrumque enim expers erat ea que ex spiritu est gratia: et virtus: una causa erat. si adducere ad Christum eos qui baptizabant. **AVG.** Uel aliter: Utique verum est: quod Iesus et baptizabat: et non baptizabat. Baptizabat enim quod ipse mundabat: non baptizabat quod non ipse tingebat. Prebebat discipuli ministerium corporis prebebat ille adiutorium maiestatis: de quo dicitur est: Pater est qui baptizat. **ALCVI.** Solet autem queri si in baptismo discipulorum Christi spiritus sanctus daretur: cum dicitur spiritus sanctus non dum erat datus: quod Iesus non dum erat gloriosificatus. Sed sciendum quod dabat spiritus: sed non ea manifestatione qua post ascensionem in

Ergo cognovit Iesus: quia audierat pharisaei quod Iesus plures discipulos facit et baptizat quod Ioannes quod Iesus non baptizaret: sed discipuli eius: reliquit iudeam: et abiit iterum in galileam.

Oportebat autem eum transire per mediam samariam. Venit ergo in civitates samarie que dicuntur sychar iuxta pedum quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob: Iesus autem fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. hora autem erat quasi sexta.

GLO. Postquam ostendit euangelista quod Ioannes repperit discipulos suos in iudaea quod de profectu doctrine Christi ceperat: hic ostendit quod Christus declinavit pharisaeorum malitiam: ipsum ex eadem causa gelosius invidie movebant. unde dicitur: Ut ergo cognovit Iesus quod pharisaei. **AVG.** Utique dominus si sciret pharisaeos ita de se cognovisse quod plures discipulos faceret: et quod plures baptizaret: ut eis hoc ad salutem valeret sequendi cum non relinqueret iudeam terram: sed propter illos maneret ibique: vero cognovit eorum sciam si in iudaea: quod non hoc propterea didicerat ut sequerentur: sed ut persequerentur abijt inde. Poterat quidem et prius ab his non teneri si nolleret: sed in ore quod ad sit ut homo hominibus in se credituris preberet exemplum: quod vult quisque servum dei non peccat si secesserit in alium locum: videns furor se persequendum. fecit ergo hoc ille magister bonorum ut doceret non ut timeret. **CHRY.** Hoc etiam fecit magister eorum in iudaea pueniens est etiam cum hoc fecisset ut non diceret carnalis dispensatio. si enim retentus esset in susceptione de iudicasset veritas carnis. **AVG.** Iohannis autem hoc moveat quod dicitur est: Baptizabat plures quod Ioannes: et postea subiectum est quod Iesus non baptizaret: quod ergo falsum dicitur erat et correctum est. **CHRY.** Non autem ipse Christus baptizabat: sed relatores volentes erigere eos qui audiebant iudaea ita annuntiabant. si quod Christus plures baptizaret quod Ioannes: si cum gratia ipse non baptizaret: Ioannes per dicitur dicens: Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne: non dum autem spiritum sanctum dabat de center igitur non baptizabat. discipuli vero id agebant volentes multos adducere ad salutarem doctrinam: ut enim non semper circumcumbentes congregarent eos qui credituri erant: ut in si mone et fratre fecit: id baptizare instituerunt. Nihil enim amplius habebat discipulorum baptismum Ioannis baptismum: utrumque enim expers erat ea que ex spiritu est gratia: et virtus: una causa erat. si adducere ad Christum eos qui baptizabant. **AVG.** Uel aliter: Utique verum est: quod Iesus et baptizabat: et non baptizabat. Baptizabat enim quod ipse mundabat: non baptizabat quod non ipse tingebat. Prebebat discipuli ministerium corporis prebebat ille adiutorium maiestatis: de quo dicitur est: Pater est qui baptizat. **ALCVI.** Solet autem queri si in baptismo discipulorum Christi spiritus sanctus daretur: cum dicitur spiritus sanctus non dum erat datus: quod Iesus non dum erat gloriosificatus. Sed sciendum quod dabat spiritus: sed non ea manifestatione qua post ascensionem in